

CON NGƯỜI XÔ VIỆT TRONG CHIẾN TRANH VỆ QUỐC QUA CÁC TÁC PHẨM VĂN HỌC

Trần Mai Chi – Lớp 1N-08

Có thể nói, nước Nga là một đất nước có nền văn học lớn. Nhắc đến văn học Nga, chúng ta không thể không nhắc đến những cái tên vĩ đại của nhân loại như Puskin, Liev Tolstoy, Maksim Gorky, Gogol, Nikolai Ostrovsky v.v... Nhưng thật thiếu sót nếu chúng ta nói về văn học Nga mà không nói đến thời kỳ Xô Viết, thời kỳ sản sinh ra những kiệt tác bất hủ, mà từ đó, con người Xô Viết khi ấy hiện lên rõ nét với tất cả bản tính của mình.

Trong bản báo cáo này, tôi chỉ đề cập đến một số tác phẩm tiêu biểu trong thời kỳ Chiến tranh Vệ quốc vĩ đại giai đoạn 1941-1945, như: Họ chiến đấu vì Tổ quốc (*Они боролись за родину*), Tên anh chưa có trong danh sách (*В списках не значился*), Nam tước Phôn-gôn-rinh (*И один в поле воин*) cùng một vài tác phẩm khác.

1. Tóm tắt lịch sử Chiến tranh Vệ quốc

Chiến tranh Vệ quốc vĩ đại là cuộc chiến giữa Liên Xô và Đức Quốc xã trong giai đoạn Chiến tranh thế giới thứ hai, trải dài khắp Bắc, Nam và Đông Âu từ ngày 22/6/1941 đến ngày 9/5/1945, kéo dài suốt 1.418 ngày.

Đêm ngày 21, rạng sáng ngày 22 tháng 6 năm 1941, quân đội Đức Quốc xã bất ngờ nổ súng mở đầu cho chiến dịch Barbarossa tấn công Liên Xô. Trong suốt 4 năm chiến tranh ấy, quân đội và nhân dân Xô Viết đã đáp trả lại phe phát xít bằng hàng loạt các cuộc tấn công và phòng thủ đầy cam go, tiêu biểu như trận Xta-lin-grát (từ ngày 17-7-1942 đến ngày 2-2-1943) - trận đánh lớn nhất trong năm 1942 đã đập tan âm mưu của quân đội phát xít Đức hòng tiến tới sông Vôn-ga; Trận “Vòng cung lửa Cuộc-xơ” (từ ngày 5-7 đến ngày 23-8-1943) kéo dài gần 2 tháng diễn ra hết sức căng thẳng và ác liệt; Trận phòng thủ Lê-nin-grát

(kéo dài từ ngày 10-7-1941 đến ngày 8-9-1944), trong suốt 900 ngày đêm không quên; Trận vượt sông Đni-ép (từ ngày 25-8 đến ngày 23-12-1943); trận đánh trên vùng hữu ngạn U-crai-na (từ ngày 24-12-1943 đến ngày 17-4-1944), Chiến dịch tấn công Bê-lô-ru-xi-a (từ ngày 23-6 đến ngày 29-8-1944), chiến dịch I-a-xi-Ki-si-nhốp (từ ngày 20 đến ngày 29-8-1944), chiến dịch Vi-xla-Ô-đe (từ ngày 12-1 đến ngày 3-2-1945) và nhiều chiến dịch khác đã làm cho phát xít Đức liên tiếp thất bại [2].

2. Hoàn cảnh xuất thân của các chiến sỹ

Trong chiến tranh, họ là những người lính Xô Viết quả cảm, gan dạ, dám hy sinh vì Tổ quốc. Nhưng trước chiến tranh, họ vốn không phải là lính, họ chỉ là những con người bình thường, làm đủ mọi nghề, như kỹ sư canh nông Xto-ren-xốp, thợ mỏ Lô-pa-khin, Đơ-via-ghin-xép trong “Họ chiến đấu vì Tổ quốc”, và trước khi trở thành người lính, mỗi người trong số họ có một số phận khác nhau. Chiến tranh đã mang họ đến bên nhau, và ở họ có một điểm chung lớn: đó là tâm hồn dân tộc.

3. Ý chí quật cường

Chiến tranh vốn khốc liệt và tàn bạo. Chiến tranh nghĩa là chết chóc. Những người lính tham gia vào cuộc chiến đều biết điều đó. Và người lính Liên Xô cũng vậy. Họ hiểu rất rõ những gì mình đang phải đối mặt. Nhưng họ không hề nao núng. Bởi đó là “*giống nòi và bản tính Nga*”, là “*máu hộc ra mũi vẫn cứ cười*” [3,49].

Trung úy Nikôlai Plugionhikốp, nhân vật trung tâm trong tác phẩm “Tên anh chưa có trong danh sách”, là một điển hình cho cái gọi là “bản tính Nga” ấy. Số phận thật nghiệt ngã đối với chàng trai trẻ 19 tuổi này khi anh được điều động đến đơn vị chiến đấu tại pháo đài Brest (theo nguyện vọng của anh) và đặt chân đến nơi đây đúng vào đêm 21 rạng sáng ngày 22 tháng 6 năm 1941 - thời điểm bắt đầu cuộc chiến khốc liệt của phát xít Đức nhằm vào nước Nga. Tuy cố gắng

chống đỡ nhưng Hồng quân vẫn không thể đáp trả lại được đội quân phát xít đông đảo với đầy đủ vũ khí tối tân. Đồng đội chiến đấu xung quanh anh lần lượt ngã xuống, cho đến khi chỉ còn một mình anh vẫn nhất quyết không chịu rời bỏ pháo đài, vẫn bảo vệ đến cùng lá cờ Tổ quốc. Anh đã chiến đấu anh dũng gần một năm. Một năm chiến đấu không biết tin tức, không có đồng đội bên cạnh, không có hậu phương, không được tiếp ứng, luôn phải ẩn nấp trong những khe khuất, góc tối, đến mức mắt anh chỉ có thể nhìn rõ trong bóng tối. Con người cao cả ấy đến lúc bị bắt vẫn hiên ngang, đầu ngẩng cao, lưng ưỡn thẳng đầy kiêu hãnh và trả lời các câu hỏi của bọn lính Đức chỉ với một câu nói ngắn ngủi nhưng đầy ý nghĩa rằng: *“Tôi là lính Nga”* [6,381]. Và anh hãnh diện vì *“pháo đài không đầu hàng, pháo đài chỉ đổ máu chứ không gục ngã”* [6,380]...

Vậy vì đâu con người Nga lại có một sức mạnh bất khuất đến như thế? Đó là sức mạnh của căm thù. Chí căm thù của người lính Xô Viết chính là tình yêu cuộc sống của một dân tộc đang gánh chịu biết bao thảm họa, nó gắn liền với lòng dũng cảm, tinh thần yêu nước và lòng tự hào. Như nhân vật Lô-pa-khin, *“lòng căm thù đã lên tới độ cao, đến mức hễ nước bọt nhỏ vào mặt mình thì sẽ sủi lên xèo xèo”* [3,109]. Còn Xơ-ren-xốp, chiến tranh đã khiến anh phải chịu một cơn hôn mê kéo dài, để rồi đến khi tỉnh, tai anh gần như không còn nghe được gì, *“cái đầu... cứ giật giật đột ngột, hai bàn tay... khẽ run run như đang cơn sốt”* [3,271], nhưng anh vẫn *“trốn khỏi quân y”* và quay trở về chiến đấu bên cạnh những người anh em của mình.

4. Tinh thần lạc quan vô hạn

Cái chết luôn cận kề bên những người lính Liên Xô. Tuy mệt mỏi, đau đớn về cả thể xác lẫn tâm hồn, họ *“không đem triển lãm đau khổ của mình”* [3,148], họ vẫn luôn tươi cười đón nhận mọi điều xảy đến với mình, dù là bất kể điều gì đi chăng nữa. Đối với họ, niềm vui trong chiến tranh là khi họ còn sống, khi vẫn còn được ngắm nhìn những *“ánh nắng, dòng sông, những bông hoa sừng bông*

bệnh...” [3,107]. Hay như Đơ-via-ghin-xép, dù bị thương khắp người, “*lỗ chỗ*” hết cả, nhưng bằng ý chí lạc quan của mình, niềm hy vọng trong anh mỗi lúc một tăng lên, vì anh biết anh “*vẫn cứ còn sống... có nghĩa là... sẽ sống, có nghĩa là còn lâu mới chết*” [3,241].

5. Những hy sinh thầm lặng

Những người lính Nga luôn bộc lộ sự phẫn nộ trên gương mặt mình khi chiến đấu với kẻ thù. Đó là lẽ tự nhiên, là thứ khó có thể kìm nén được trước những kẻ đã xâm hại Tổ quốc mình, giết hại những người thân yêu của mình. Thế nhưng, trong cuộc chiến tàn khốc này, lại có những con người phải tạm thời vứt bỏ tình yêu Tổ quốc, lòng căm thù phát xít, luôn phải tươi cười với kẻ thù dù trong lòng chỉ muốn giết chết những kẻ man rợ đó. Đó là những chiến sỹ tình báo Nga, mang trong mình trọng trách cao cả hơn bao giờ hết, nhưng lại chịu thiệt thòi hơn bất kỳ ai: họ phải đột nhập vào hàng ngũ của địch, luôn phải làm việc với địch trong nỗi lo bị phát giác; họ phải đánh đổi lòng tự trọng, lòng căm thù của mình để tạo một vỏ bọc hoàn hảo trước kẻ thù, họ thậm chí phải chịu sự ghê lạnh của gia đình, bạn bè, đồng đội, người yêu, bởi họ cứ ngỡ rằng các anh đã phản bội đất nước, phản bội họ. Những người lính Nga chiến đấu với địch ngoài mặt trận, nhưng những chiến sỹ tình báo phải chiến đấu với quân thù khắp mọi lúc, mọi nơi, ngay cả trong khi ăn, khi ngủ, để không làm lộ ra đôi mắt căm thù của mình.

Vì tự do của đất nước, người chiến sỹ tình báo Xô Viết còn phải hy sinh tình yêu lứa đôi của mình. Tổ quốc giao cho anh nhiệm vụ trà trộn vào sào huyệt của địch với danh hiệu Nam tước Phôn-gôn-rinh. Trong thời gian ở Pháp anh đã quen và yêu cô gái người Pháp xinh đẹp và thông minh Mônica. Nhưng bọn mật thám Đức đã phát hiện ra cô là du kích và giết chết cô. Tuy rất căm giận và vô cùng đau khổ nhưng anh vẫn phải chôn sâu tình yêu của anh để hoàn thành nhiệm vụ hết sức nguy hiểm của mình.

Một mình hoạt động trên chiến trường rộng lớn, người chiến sỹ tình báo gặp vô vàn những khó khăn, thử thách, những cuộc đấu trí đầy cam go, nhưng bằng lòng dũng cảm, sự thông minh, gan dạ và tình yêu Tổ quốc, anh đã vượt qua tất cả và chiến thắng trở về.

6. Tồn thất nặng nề

Chiến tranh luôn đi cùng với những mất mát không gì có thể bù đắp nổi. Chiến tranh tàn phá tất cả những gì nó đi qua, chiến tranh “*hủy diệt bao nhiêu làng mạc*”, “*tất cả những gì có thể cháy được đều đang cháy và cả những gì không cháy được cũng đang bốc cháy*” [6,183]; cảnh vật điêu tàn, đổ nát, “*hai bên đường... trải ra đồng đất bị thiêu trụi, đen ngòm khủng khiếp trong cái đau buồn âm lạnh của nó...*” [3,141]; chiến tranh khiến bao gia đình tan tác, chia lìa, ngập chìm trong nước mắt, đau đớn khôn xiết của nỗi mất người thân, “*làm cho bao nhiêu em bé phải mồ côi, và bao nhiêu người vợ phải góa bụa*” [3,142].

Nỗi đau mà chiến tranh để lại còn là những cánh đồng lúa vàng bao la, bát ngát nhưng không một bóng người, là ánh nhìn xa xăm tuyệt vọng của người mẹ già chờ mong đứa con trai yêu dấu mãi mãi không thể trở về của mình... (hình ảnh trong bộ phim chuyển thể “Bài ca người lính”)

Và tồi tệ hơn là chiến tranh đã khiến cho con người mất đi phẩm hạnh, “*khiến con người ta không giữ nổi giá trị cao đẹp của bản thân mình*” [1]. Veronica – nhân vật chính trong bộ phim chuyển thể “Khi đàn sếu bay qua” hết mực chung thủy với tình yêu sâu đậm của mình và Bô-rits, nhưng chiến tranh đã tước đi của chị tất cả: gia đình, căn nhà êm ấm và ngay cả phẩm hạnh của mình. Chiến tranh đã đẩy chị đến nỗi nhục ê chề khi bị mọi người coi là loại đàn bà lẳng lơ, phản bội người yêu đang anh dũng chiến đấu ngoài chiến trận.

7. Tình yêu trong chiến tranh

Hạnh phúc là thứ mà con người luôn khao khát, luôn nỗ lực tìm kiếm, là niềm mong mỏi tất yếu trong cuộc sống con người. Thế nhưng “*chiến tranh đã biến hạnh phúc trở thành món quà xa vời và xa xỉ trong cuộc sống*” [1]. Chủ đề tình yêu trong các tác phẩm văn học cũng là lời tố cáo chiến tranh một cách mạnh mẽ.

Chiến tranh đã khiến cho tình yêu đôi lứa dang dở. Đó là tình yêu chớm nở giữa Aliosa và Shura trong phim “Bài ca người lính”, một tình yêu trong sáng, dịu nhẹ và cao cả. Hình ảnh Shura tiễn Aliosa ra mặt trận là những giây phút cuối cùng hai người được nhìn thấy nhau, vì Aliosa đã không thể trở về tìm gặp Shura và tiếp tục câu chuyện tình của họ. Đó là tình yêu sâu đậm nhưng dang dở của Veronica và Boris trong bộ phim “Khi đàn sếu bay qua”. Boris luôn mang tấm hình của Veronica trong ngực áo và cho đến lúc hy sinh anh cũng chỉ nhớ đến nụ cười của người mình yêu. Còn Veronica, dù bị chà đạp nhân phẩm, cô vẫn luôn hướng tới Boris, vẫn một mực thủy chung và vẫn tin rằng anh sẽ trở về dù điều đó là không thể. Chiến tranh đã đem Mira đến cho Nikôlai – nhân vật trong tác phẩm “Tên anh chưa có trong danh sách”, một cô gái nhan sắc rất đôi bình thường cùng với một bên chân bị thọt, nếu trong thời bình chắc chắn không bao giờ anh để ý tới. Chiến tranh đã đưa họ xích lại gần nhau, nhận ra vẻ đẹp trong tâm hồn nhau. Nhưng rồi cũng chính chiến tranh đã khiến họ xa lìa nhau mãi mãi với hình ảnh đám quân phát xít man rợ giẫm đạp lên Mira, đạp thẳng vào bụng cô, nơi đang hình thành đứa con của hai người và chôn sống cô.

Trung úy Ê-gô Đrê-mốp trong truyện ngắn “Tính cách Nga” của nhà văn A-lếch-xây Tôn-xtôi vốn là một người “*giản dị, trầm lặng*”, có “*thân hình lực lưỡng, cân đối và điển trai*” [5,262]. Nhưng thật không may, trong một trận đánh, xe tăng của anh bị trúng đạn và bốc cháy. Pháo đạn không giết nổi anh, nhưng khuôn mặt anh đã bị biến dạng hoàn toàn, đến mức cha mẹ và người yêu cũng không thể nhận ra người thân yêu của mình. Nhưng không vì thế mà họ ruồng bỏ

anh. Ca-chi-a, người yêu của anh, dẫu vậy vẫn một mực thủy chung và rất yêu Ê-gô, dù cho anh muốn giải thoát cho cô vì lo cho hạnh phúc của cô.

Còn rất nhiều tác phẩm văn học tiêu biểu cho giai đoạn Chiến tranh giữ nước vĩ đại mà rất tiếc tôi không thể nêu ra hết trong phạm vi bản báo cáo khoa học này. Qua bản báo cáo này, tôi muốn khẳng định một lần nữa sức mạnh của cuộc chiến chính nghĩa chống phát xít của Liên Xô, đem lại ánh sáng tự do cho không chỉ người dân Xô Viết mà còn cho cả nhân dân toàn thế giới. Qua đó, tôi muốn nhấn mạnh tính cách của nhân dân Nga nói chung, và của chiến sỹ Nga nói riêng, những người con vĩ đại của Tổ quốc Liên Xô vĩ đại, sẵn sàng hy sinh tất cả để bảo vệ bầu trời tự do cho đất nước, cho dân tộc mình.

Còn nhớ, trong những năm tháng cam go nhất của cuộc kháng chiến chống Mỹ, Đảng, Nhà nước và nhân dân Liên Xô đã góp phần không nhỏ để Việt Nam có thể trở thành một quốc gia độc lập, tự do như ngày hôm nay. Là người dân Việt Nam, và hiện tại là những sinh viên của khoa Tiếng Nga, chúng ta sẽ không bao giờ quên tình cảm sâu sắc mà người dân Liên Xô trước đây, cũng như dân tộc Nga ngày nay đã dành cho Việt Nam trong suốt thời gian qua; mong cho quan hệ Việt – Nga sẽ vẫn và mãi bền chặt, phát triển.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Chiến tranh không phải trò đùa*, Nguồn: <http://www.anninhthudo.vn/Giai-tri/Chien-tranh-khong-phai-tro-dua/421737.antd>
2. *Hồng quân Liên Xô trong chiến tranh giữ nước vĩ đại*, Nguồn: <http://zeroleech.com/testcode/forum/mybb/Upload/showthread.php?tid=1761>
3. Mi-kha-in Sô-lô-khốp (1983), *Họ chiến đấu vì Tổ quốc*, NXB Văn học, Hà Nội
4. Mi-khai-lích I. (1987), *Nam tước Phôn-gôn-rinh*, NXB Thanh Niên, Hà Nội
5. *Tính cách Nga, Tập truyện ngắn về cuộc chiến tranh giữ nước vĩ đại* (1986), NXB Cầu vồng, Mát-xcơ-va
6. Va-xi-li-ép B. (1985), *Tên anh chưa có trong danh sách*, NXB Cầu vồng, Mát-xcơ-va